

Nr 851

Av herr Kristiansson, Axel, och herr Fälldin, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition nr 95, angående riktlinjer
för jordbrukspolitiken m. m.

(Lika lydande med motion nr 1049 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 95/1967 anges vissa riktlinjer rörande den långsiktiga utformningen av prissättningen på jordbruksprodukterna. Härvid avses förmodligen tiden efter den 30 juni 1969, enär prisreglering intill dess föreslås i enlighet med överenskommelse med jordbrukets organisationer. Beträffande mjölkpriset anföres i propositionen som grundläggande förutsättningar dels att prissättningen på de olika mjölkprodukterna i princip baseras på framställningskostnaden för varje särskild produkt, dels att mjölk- och köttproduktionen bör beaktas som två var för sig fristående produktionsgrenar.

Vad gäller den interna prissättningen inom mjölkhanteringen avviker de nya riktlinjerna markant från hittills tillämpade. Den mest framträdande skillnaden är att konsumtionsmjölkens pris föreslås starkt sänkt, enligt jordbruksutredningen med ca 20 öre/liter, medan smörpriset höjs till 12 å 14 kr./kg. I takt med sänkningen av konsumtionsmjölkspriset minskas givetvis den interna prisutjämnningen mellan konsumtions- och produktmjölk. Hur de nya prisrelationerna kommer att påverka avsättning och konsumtion vet man inte, men sannolikt kommer det höga smörpriset att starkt krympa smörets marknadsutrymme. Upprätthållandet av ett så högt smörpris skulle därtill kräva ett onormalt högt gränsskydd, f. n. ca 200 %. Detta skulle stå i klar motsatsställning till den i andra sammanhang eftersträvide lika avvägningen av gränsskyddet.

Prissättningen på mjölkprodukterna, liksom på jordbruksprodukterna i övrigt, är självfallet en avvägning mellan konsument- och producentintresse så länge statsmakternas medverkan behövs för prissättningen. På sikt måste dock båda parter intresse sammanfalla kring ett producentpris på mjölk som ger förutsättning för produktion i rationella enheter och med normal förnyelse av produktionsapparaten. Det måste därtill vara ett gemensamt intresse, kanhända övervägande konsumentintresse, att mjölkproduktionen upprätthålles i sådan omfattning och med sådan lokalisering att inte tidvis, på grund av de stora säsongvariationerna i produktionen,

brist på K-mjölk och övriga färskvaror uppstår eller att den onödigtvis fördyras på grund av långa transporter.

Vid den hittillsvarande prispolitiska avvägningen har de nuvarande prisrelationerna tydligen varit de enda möjliga för att konstituera ett nöjaktigt producentpris. Det har därtill varit fullt försvarbart ur såväl jordbrukets som samhällets synpunkt att sälja smöret till ett pris som ger ett sämre utbyte för mjölkråvaran än vad de andra mjölkprodukterna gör. Den nuvarande smörproduktionen bygger nämligen till övervägande del på *dels* den marginella produktion som måste hållas för att säkra färskvarutillgången under lågproduktionsstiden, *dels* det säsongmässiga produktionsstopp som regelmässigt återkommer under sommarmånaderna. I viss mån är den marginella delen, men främst den säsongmässiga ökningen, relativt sett billig i framställningskostnad. Det sker också inom mejerihandlingen en kraftig prisdifferentiering mellan sommar- och vintermjölk, som man inte kan undgå att ta hänsyn till vid beräkningen av smörets framställningskostnad. Det är därtill felaktigt att såsom i propositionen anföres icke se något samband mellan mjölk- och köttproduktion, för att inte tala om mjölk- och köttförsörjning. Hittillsvarande försök och utveckling har i varje fall visat att en fristående köttproduktion med rena kötttraser icke är ekonomiskt lönsam i Sverige utan avsevärt höjda köttpriser. Det finns således ett klart samband mellan mjölk- och köttproduktionen, där inte minst konsumentintresset måste beakta riskerna för en framtida underförsörjning med kött därest mjölkproduktionen och därmed koantalet sjunker alltför lågt.

Med beaktande av vad ovan anförts bör därför principerna för den interna prissättningen på mjölken inte fastslås i enlighet med vad i propositionen anförts. En prisavvägning med ett i förhållande till andra mjölkprodukter lågt smörpris bör i varje fall under en lång övergångstid också i fortsättningen ske. Det vidgade marknadsutrymme som med en sådan prisavvägning skapas eller bibehålles ger de bästa totala förutsättningar för en rationell mjölkproduktion. Därmed upprätthålles också en tryggad kontinuerlig köttproduktion av tillräcklig omfattning och bibehålles ett levande beredskapslager av kött.

Ett frångående av propositionen i berörda avseende behöver nödvändigtvis inte i alla lägen innebära en läsning vid nuvarande relationer. En viss minskning av den totala mjölkproduktionen är ofrånkomlig, och den ger möjlighet till vissa justeringar. Sannolikt bör också en måttlig höjning av smörpriset vara marknadsmässigt möjlig i takt med en stigande levnadsstandard. Den i propositionen föreslagna prissättningen för tiden intill den 30/6 1969 innebär förskjutningar enligt i propositionen angiven riktning. Att så kunnat ske med i stort sett bibehållet realpris till producenterna innebär emellertid inte att man oreserverat kan fortsätta på samma linje. Den mycket starka nedgång i mjölkproduktionen som under innevarande regle-

ringsår sker och som beräkningsmässigt väntas ske under de två följande regleringsåren kan nämligen inte fortsätta utan att tangera de gränser och medföra de olägenheter som i motiveringen tidigare anförts. Observeras bör också att budget- och regleringsmedel ställts till förfogande till större belopp än som inbesparats i form av allmänt mjölkpristillägg. En ytterligare sänkning av behållningen i SMR:s regleringskassa kan följaktligen inte heller ske.

I propositionen framhålles slutligen i vad gäller detta avsnitt att en prisättning efter de föreslagna riktlinjerna gynnar konsumenter med låg konsumtionskraft samt barnfamiljerna. Bakom detta påstående ligger tydligen den tanken att konsumtionen av smör skulle vara mindre inom låginkomstgrupperna än inom grupper med högre inkomster. Senast tillgängliga konsumtionsvaneundersökning för svenska hushåll visar emellertid snarast ett motsatt förhållande, nämligen att smörkonsumtionen sjunker kontinuerligt med stigande inkomst såväl i kg per capita som i procent av den totala matfettskonsumtionen. Av samma konsumtionsvaneundersökning framgår att barnfamiljerna konsumerar nära nog lika mycket smör per konsumtionsenhet som genomsnittet för samtliga hushåll. Barnfamiljerna liksom de lägre inkomsttagarna utnyttjar således i stor utsträckning möjligheterna att köpa smör till det genom mjölkregleringen sänkta priset.

Med hänvisning till det anförda hemställles,

att riksdagen vid beslut angående utformningen på längre sikt av prisregleringen på jordbruksprodukter måtte uttala att frågan om prisrelationerna mellan olika mjölkprodukter bör förutsättningslöst prövas vid de överläggningar mellan statsmakterna och jordbruksorganisationerna rörande prisättningen på jordbruksprodukter som avses komma att äga rum i fortsättningen.

Stockholm den 2 maj 1967

Axel Kristiansson (cp)

Thorbjörn Fälldin (cp)
